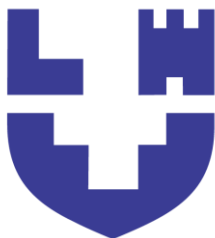

**Міністерство освіти і науки України
Луцький національний технічний університет**

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

методичні вказівки до практики
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітньої програми – «Дизайн»
галузі знань – В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»
спеціальності – В2 «Дизайн»
спеціалізації В2.01 «Графічний дизайн»
денної та заочної форм навчання

Луцьк 2025

УДК 7.012:378(07)

Н34

Голова вченої ради факультету архітектури, будівництва та дизайну
_____ О. АНДРІЙЧУК

Електронна копія друкованого видання передана для внесення в репозиторії
ЛНТУ

Директор бібліотеки _____ Н. ПОЛЩУК

Рекомендовано до видання вченою радою факультету архітектури,
будівництва та дизайну ЛНТУ,
протокол № _____ від « _____ » _____ 2025 року.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри архітектури та дизайну ЛНТУ,
протокол № _____ від « _____ » _____ 2025 року.

Завідувач кафедри АД _____ О. ПАСІЧНИК

Укладачі: _____ Ю. БОНДАРЧУК, канд. мист., доцент кафедри архітектури
та дизайну ЛНТУ.

Рецензент: _____ Н. СКЛЯРЕНКО, д. мист., професор кафедри
архітектури та дизайну ЛНТУ.

Відповідальний за випуск: _____ О. ПАСІЧНИК завідувач кафедри
архітектури та дизайну ЛНТУ.

Науково-педагогічна практика: методичні вказівки до практики для
Н 34 здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої
програми «Дизайн» галузі знань – В «Культура, мистецтво та
гуманітарні науки» спеціальності – В2 «Дизайн» спеціалізації В2.01
«Графічний дизайн» денної та заочної форм навчання / уклад. Ю.С.
Бондарчук – Луцьк: ЛНТУ, 2025 – 38 с.

Видання складено згідно з робочою програмою практики магістрів, містить
рекомендації для виконання науково-педагогічної практики. Призначене для
студентів магістратури спеціальності 022 «Дизайн» денної та заочної форм
навчання.

© Ю. Бондарчук 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ	5
1.1. Мета і завдання науково-педагогічної практики.....	5
1.2. Найменування та опис компетентностей та програмних результатів, формування котрих забезпечує науково-педагогічна практика.....	5
1.3. Обов'язки керівника практики та магістрантів-практикантів.....	7
2. НАУКОВО-ДОСЛІДНА СКЛАДОВА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	10
2.1. Загальні положення.....	10
2.2. Мета й завдання	10
2.3. Порядок проходження та зміст науково-дослідної складової науково-педагогічної практики	11
3. НАВЧАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА СКЛАДОВА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	13
3.1 Загальні положення	13
3.2. Завдання навчально-педагогічної складової науково-педагогічної практики	14
3.3. Порядок проходження та зміст навчально-педагогічної складової науково-педагогічної практики.....	14
3.4. Методичні вказівки до підготовки та проведення лекційного заняття.....	17
3.5. Методичні вказівки щодо підготовки і проведення семінарських занять.....	24
3.6. Методичні вказівки щодо організації та проведення практичних робіт	28
3.7. Методичні вказівки до організації та проведення лабораторно-практичних робіт	29
4. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	32
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	37

ВСТУП

Магістерська підготовка дизайнерів у реалізує освітньо-професійну програму, яка базується на проведенні наукових досліджень й орієнтована на підготовку фахівців для науково-дослідної і педагогічної діяльності.

Магістр – це фахівець у сфері інноваційної діяльності, здатний комплексно поєднати дослідницьку, проектну, педагогічну і підприємницьку діяльність, орієнтовану на створення високоефективних виробничих структур, що стимулюють ріст і розвиток різних сфер соціальної діяльності. Вдосконалення всіх форм навчального процесу не можливе без включення сучасних досягнень науки, опису новітніх технологій. Тому актуальним є формування у магістрантів умінь вирішувати складні проблеми шляхом наукового пошуку. Досвід наукового пошуку, потяг до нових знань набувається у написанні магістерських робіт, наукових статей та іншої наукової продукції.

Програмою магістерської підготовки передбачено проходження науково-педагогічної практики. Використання потенціалу науково-педагогічної практики є одним із найефективніших засобів успішної підготовки магістрантів до практичної діяльності дизайнера, викладача спеціальних дисциплін й забезпечує поєднання теоретичної підготовки майбутнього фахівця із практичною діяльністю у визначеній професійній сфері. Науково-педагогічна практика містить науково-дослідну складову, що спрямована на підтримку самостійної практичної роботи магістранта щодо успішного виконання кваліфікаційної роботи – магістерського дослідження. Педагогічна складова практики зосереджена на діяльності викладача у вищій школі (читання лекцій, проведення семінарів).

Загальна мета практики полягає у засвоєнні магістрантами основних видів практичної та дослідницької діяльності дизайнера, викладача спеціальних дисциплін; розвитку фахових якостей безпосередньо в умовах професійного середовища.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

1.1. Мета і завдання науково-педагогічної практики

Мета практики

Метою проведення науково-педагогічної практики є збір матеріалів для виконання кваліфікаційної роботи магістра; оволодіння сучасними методологічними прийомами і технологіями науково-дослідницької та педагогічної роботи в сфері дизайну; закріплення теоретичних знань, отриманих під час вивчення дисциплін професійної підготовки за спеціальністю В2 «Дизайн». Вдосконалення й поглиблення професійної компетентності магістрів: педагогічні вміння проведення фахових навчальних занять, виховних заходів, формування вміння використання різноманітних технологій та методик викладання, застосування новітніх науково-технічних досягнень на різних рівнях його вивчення.

Завдання вивчення дисципліни

Завдання курсу полягають у набутті студентами досвіду в дослідженні актуальних наукових проблем в галузі дизайну, а також аналізу зібраного передпроектного матеріалу, обґрунтуванні дизайн-концепції проектування для виконання кваліфікаційної роботи магістра; ознайомлення зі структурою й особливостями функціонування мистецьких закладів вищої освіти в Україні; оволодінні основними методиками проведення занять; ознайомлення з матеріально-технічним забезпеченням вищих закладів; ознайомлення з педагогічним досвідом викладачів кафедри; організація та проведення виховної роботи зі студентами; оволодіння методиками підготовки лекційних матеріалів та створення презентацій.

1.2. Найменування та опис компетентностей та програмних результатів, формування котрих забезпечує науково-педагогічна практика

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі дизайну або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 2. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

ЗК 3. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 5. Здатність розробляти та керувати проектами.

ЗК 6. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності спеціальності

СК 2. Здатність проведення проектного аналізу усіх впливових чинників і складових проектування та формування авторської концепції проекту.

СК 3. Здатність розуміти і використовувати причинно-наслідкові зв'язки у розвитку дизайну та сучасних видів мистецтв.

СК 5. Володіння теоретичними і методичними засадами навчання та інтегрованими підходами до фахової підготовки дизайнерів; планування власної науково-педагогічної діяльності.

СК 6. Здатність застосовувати у практиці дизайну виражальні художньо-пластичні можливості різних видів матеріалів, інноваційних методів і технологій.

СК 7. Здатність застосовувати засоби спеціального рисунка та живопису, а також методики використання апаратних і програмних засобів комп'ютерних технологій.

СК 9. Здатність створювати затребуваний на ринку та суспільно відповідальний продукт дизайну (товари і послуги).

СК 11. Здатність використовувати концепції сталого розвитку у проектуванні візуально-комунікативного простору; впровадження екологічно-орієнтованих та соціально-комунікативних підходів в процесі проектно-творчої діяльності.

Програмними результатами навчання є:

ПРН 1. Генерувати ідеї для вироблення креативних дизайн-пропозицій, вибудовувати якісну та розгалужену систему комунікацій, застосовувати основні концепції візуальної комунікації у мистецькій та культурній сферах.

ПРН 2. Розробляти науково-обґрунтовану концепцію для розв'язання фахової проблеми.

ПРН 3. Обирати певну модель поведінки при спілкуванні з представниками інших професійних груп різного рівня.

ПРН 5. Розробляти, формувати та контролювати основні етапи виконання проекту.

ПРН 6. Формувати проектні складові у межах проектних концепцій; володіти художніми та мистецькими формами соціальної відповідальності.

ПРН 7. Критично осмислювати теорії, принципи, методи та поняття з різних предметних галузей для розв'язання завдань і проблем у галузі дизайну.

ПРН 8. Здійснювати передпроектний аналіз із урахуванням усіх вагомих чинників, що впливають на об'єкт проектування; формулювати авторську концепцію проекту

ПРН 10. Критично опрацьовувати художньо-проектний доробок українських і зарубіжних фахівців, застосовувати сучасні методики та технології наукового аналізу для формування авторської концепції, пошуку українського національного стилю.

ПРН 11. Визначати естетичні проблеми дизайнерських шкіл та напрямків з урахуванням генезису сучасного художнього процесу в дизайні; мати синтетичне уявлення щодо історії формування сучасної візуальної культури.

ПРН 13. Обирати оптимальні методи викладання матеріалу студентській аудиторії в межах фахових компетентностей; вміти програмувати, організовувати та здійснювати навчально-методичне забезпечення фахових дисциплін.

ПРН 15. Представляти концептуальне вирішення об'єктів дизайну засобами новітніх технологій, застосовувати прийоми графічної подачі при розв'язанні художньо-проектних завдань.

ПРН 18. Використовувати концепції сталого розвитку у проектуванні візуально-комунікативного простору; впроваджувати екологічно-орієнтовані та соціально-комунікативні підходи в процесі проектно-творчої діяльності.

1.3. Обов'язки керівника практики та магістрантів-практикантів

Для керівництва практикою випускаюча кафедра призначає наукового керівника з числа викладачів з науковим ступенем

доктора або кандидата наук, який, як правило, поєднує ці обов'язки з обов'язками наукового керівника кваліфікаційної роботи студента.

Обов'язки керівника практики:

- здійснює контроль прибуття студентів на практику;
- проводить загальні збори студентів, ознайомлює їх з програмою практики, інструктує про порядок проходження практики, надає студентам-практикантам необхідні документи (направлення, робочу програму, щоденник практики, методичні рекомендації);
- надає допомогу у виборі теми наукового дослідження;
- надає консультації щодо опрацювання магістрантом необхідних літературних джерел;
- розробляє та надає магістрантам вказівки для проходження практики, враховуючи специфіку конкретної магістерської роботи;
- надає роз'яснення з принципів питань щодо організації процесу наукової творчості;
- контролює своєчасність формування та виконання індивідуальних графіків проходження практики;
- організовує і керує науково-дослідною роботою магістранта;
- консультує магістрантів щодо оформлення документів з практики;
- оцінює роботу магістранта за підсумками практики;
- контролює своєчасне надання на кафедрі звітів з науково-дослідної практики практикантами та забезпечує надання інших документів, необхідних для її захисту;
- інформує студентів про систему звітності з практики;
- контролює забезпечення умов праці студентів;
- контролює виконання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку бази практики;
- надає студентам необхідні консультації з питань проходження практики та оформлення звіту;
- аналізує й оцінює подану студентами документацію, складену за результатами виконання програми практики;
- у складі комісії приймає залік з практики.

Обов'язки магістрантів-практикантів.

Магістранти зобов'язані:

- одержати від керівника практики консультації щодо проходження практики й оформлення всіх необхідних документів;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики;
- систематично працювати над виконанням завдань за програмою практики;
- вести щоденник практики, в якому фіксувати виконання відповідних етапів календарного плану-графіку практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики, зазначені у індивідуальному графіку проходження практики, та за вказівками безпосереднього керівника;
- виконувати правила внутрішнього розпорядку, дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- скласти та оформити звіт про проходження практики відповідно до встановлених вимог до його структури та оформлення;
- своєчасно надати на кафедру звітні документи та у належний термін захистити практику перед комісією.

2. НАУКОВО-ДОСЛІДНА СКЛАДОВА ПРАКТИКИ

2.1. Загальні положення

Особа, яка здобула освітньо-кваліфікаційний рівень „магістр”, повинна володіти поглибленими знаннями з обраної спеціальності, уміннями інноваційного характеру, навиками науково-педагогічної, науково-дослідної й управлінської діяльності, набути певний досвід використання одержаних знань і вмінь продукувати (створювати) елементи нових знань для вирішення завдань у відповідній сфері професійної діяльності. Науково-дослідна складова практики є обов'язковим компонентом освітньої програми для здобуття кваліфікаційного рівня магістра з відповідної спеціальності і має на меті набуття студентом професійних навичок та вмінь здійснення самостійної науково-дослідної роботи.

Базою науково-дослідної практики студентів, які навчаються за освітньо-кваліфікаційним рівнем „магістр” за спеціальністю „Дизайн” є кафедра архітектури та дизайну. Відповідальним за наукову складову магістранта призначається науковий керівник магістерської роботи. Проходження студентами наукової складової зорієнтоване на отримання основних результатів науково-дослідної роботи. Предметом науково-дослідної роботи є поглиблення навичок самостійної наукової роботи, розширення наукового світогляду студентів, дослідження проблем практики та вміння пов'язувати їх з обраним теоретичним напрямком дослідження, визначати структуру та логіку майбутньої магістерської роботи.

2.2. Мета й завдання

Предмет та об'єкт практики визначаються науковими керівниками магістерських робіт у відповідності з затвердженою на кафедрі архітектури та дизайну тематикою магістерських робіт. Кожен студент зобов'язаний під час підготовки наукового дослідження повинен проаналізувати стан досліджуваної проблеми, використовуючи останні доробки науковців за темою магістерської роботи, експериментальні дані та особливості реалізації досліджуваного питання на практиці. Зміст науково-дослідної практики полягає у залученні магістрантів до самостійної науково-дослідної роботи, ознайомленні з методикою проведення науково-дослідної роботи, питаннями реалізації теоретичних та наукових розробок у сфері дизайну. Предметом науково-дослідної практики є поглиблення навичок самостійної наукової роботи, розширення

наукового світогляду магістрантів, дослідження нагальних питань у галузі дизайну та вміння пов'язувати їх з обраним теоретичним напрямком магістерського дослідження, визначення структури та логіки майбутньої магістерської роботи.

Метою науково-дослідної складової науково-педагогічної практики є набуття магістрантами досвіду самостійної науково-дослідної роботи та опрацювання методики її проведення, поглиблення теоретичних знань, підбір фактичного матеріалу для написання кваліфікаційної роботи, формування вмінь і навичок опрацювання наукових джерел.

Завдання науково-дослідної складової науково-педагогічної практики:

- формування змісту кваліфікаційної роботи;
- вивчення теоретичних джерел за темою кваліфікаційної роботи;
- визначення стану розробки питань з теми кваліфікаційної роботи у вітчизняній та іноземній літературі;
- ознайомлення зі структурою, науковою проблематикою та результатами наукової роботи провідних дослідників галузі;
- визначення структури та основних завдань магістерського дослідження;
- оволодіння методикою обробки, аналізу результатів та наукової класифікації зібраного матеріалу;
- написання двох розділів пояснювальної записки до кваліфікаційної роботи.

Науково-дослідна складова науково-педагогічної практики повинна повністю відповідати кваліфікаційній роботі студента магістратури. Під час такої практики надається можливість використати нові наукові методи та оформити результати досліджень, які проводить студент при написанні кваліфікаційної роботи. Наукова складова науково-педагогічної практики є частиною переддипломної роботи студента.

Протягом всього терміну практики магістрант заповнює щоденник практики (*Додаток В*).

2.3. Порядок проходження та зміст науково-дослідної складової науково-педагогічної практики

Під час проходження практики магістранти збирають, аналізують вихідну інформацію для написання 2-х розділів

магістерської роботи, а також складають плани магістерського дослідження, список використаної літератури.

Робота магістрантів, що виконується під час практики, проводиться на основі індивідуальних графіків, затверджених керівниками кваліфікаційних робіт. Під час проходження практики студенти виконують наступні види робіт:

- удосконалення теоретичних та практичних знань та вмій магістрантів з опрацювання наукових робіт, вмій оформляти їх відповідно до вимог;

- ознайомлення із актуальними проблемами наукових досліджень за фахом;

- ознайомлення зі структурою та основними напрямками наукових досліджень бази практики;

- ознайомлення з темами наукових досліджень бази практики;

- отримання консультацій провідних вчених з тематики кваліфікаційних робіт;

- ознайомлення з результатами наукових досліджень бази практики (наукові доповіді, доповідні та аналітичні записки, річні звіти, публікації наукових праць, методичні та практичні рекомендації);

- робота у наукових бібліотеках з метою визначення вихідних методологічних та теоретичних засад магістерського дослідження, складання бібліографічного опису до магістерської роботи;

- підбір узагальнюючого фактичного матеріалу за темою роботи;

- виконання завдань наукових керівників практики від кафедри;

- уточнення структури і загального плану магістерського дослідження;

- уточнення категоріально-понятійного апарату дослідження;

- складання тексту вступу і огляду літератури до магістерського дослідження;

- формування типології та класифікацій за темою дослідження;

- оформлення додатків та формування таблиць.

Науково-педагогічна практика передбачає, що студенти-практиканти вивчають наукову, періодичну та спеціальну

літературу у наукових бібліотеках. При цьому вирішуються такі завдання:

- з'ясувати вихідні методологічні засади дослідження шляхом поглибленого вивчення теоретичних джерел;
- скласти бібліографічний опис до магістерської роботи;
- зібрати необхідний теоретичний матеріал з теми магістерської роботи, визначити ступінь розробки теми;
- підібрати узагальнюючий фактичний матеріал із монографічних та періодичних публікацій тощо.

Робота у бібліотеці передбачена протягом всього терміну науково-дослідної практики. Методичну та організаційну допомогу надають наукові керівники кваліфікаційних робіт.

Під час проходження практики студент складає звіт, який надається на перевірку керівнику практики завчасно. Звіт з науково-дослідної практики є основним документом, що характеризує роботу студента під час практики.

3. НАВЧАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА СКЛАДОВА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

3.1 Загальні положення

Навчально-педагогічна складова практики є частиною професійної підготовки магістрів спеціальності 022 „Дизайн”. Науково-педагогічна практика магістрантів в якості викладачів дозволяє застосувати на практиці теоретичні знання, набуті ними, закріпити й вдосконалити професійно-педагогічні уміння, які напрацьовані під час практичних занять. Практика відіграє системоутворюючу роль серед усіх форм навчальної діяльності магістранта, дозволяє засвоїти, виявити та передати одержані знання з методики навчання спеціальних дисциплін за профілем підготовки, педагогічної майстерності, а також збагатити і відкоригувати їх. Практика забезпечує безперервність та послідовність формування вмінь та навичок, професійне становлення майбутнього дизайнера-педагога.

Науково-педагогічна практика триває протягом 270 годин.

Основною базою проходження практики є кафедра архітектури та дизайну (або інша база практики за бажанням здобувача).

3.2. Завдання навчально-педагогічної складової науково-педагогічної практики

Цілі і основні завдання практики полягають у тому, щоб поглибити зв'язок теоретичних знань з реальним педагогічним процесом, використовувати їх для розв'язання конкретних навчальних і виховних завдань, формувати у магістрантів психологічну готовність до роботи у закладах професійної освіти мистецького профілю, сформувати у майбутніх викладачів уміння і навички практичної діяльності, потреби у безперервній педагогічній самоосвіті; допомогти магістрантам оволодіти сучасними методами і формами педагогічної діяльності, новими прогресивними технологіями навчання; формувати дослідницький підхід до навчально-виховної діяльності, гнучкість в адаптації до нового соціального середовища.

Основна мета практики – підготовка до цілісного виконання функцій, формування у майбутніх фахівців професійних умінь і навичок роботи у вищих навчальних закладах, закріплення їх на практиці.

Завданнями науково-педагогічної (виробничої) практики є:

- поглиблення і розширення теоретичних знань із спеціальних і психолого-педагогічних дисциплін, набутих студентами, застосування їх у вирішенні конкретних педагогічних завдань під час практики;
- формування у магістрантів психолого-педагогічних та методичних умінь викладання відповідних навчальних дисциплін у системі вищої школи;
- вироблення умінь організації основних форм навчання у вищій школі, застосування сучасних технологій і методик навчання;
- формування умінь професійного і педагогічного спілкування зі студентською аудиторією;
- виховання у студентів досвіду викладацької роботи, морально-етичних якостей викладача вищої школи, індивідуального творчого стилю педагогічної діяльності, потреби в самоосвіті.

3.3. Порядок проходження та зміст навчально-педагогічної складової науково-педагогічної практики

Змістом навчально-педагогічної складової науково-педагогічної практики є:

- ознайомлення із плануванням та організацією навчального, наукового та методичного процесу на кафедрі;
- відвідання лекційних, семінарських та практичних занять викладачів кафедри;
- розробка розгорнутого плану-конспекту лекції;
- розробка конспекту практично-семінарського та/або лабораторного заняття;
- проведення заняття;
- написання звіту;
- внесення відповідних записів у щоденник.

4.4. Методичні вказівки до підготовки та проведення лекційного заняття

На сучасному етапі розвитку вищої освіти лекція є важливою ланкою, доцільною формою організації навчання у закладі вищої освіти. Її загальне призначення - формування у студентів орієнтовної основи для оволодіння знаннями, уміннями, навичками. Слово "лекція" у перекладі з латинської мови означає "lectio" - читання, а лектор - "lector", читець.

Доцільність і необхідність лекції як важливої форми організації навчального процесу у закладах вищої освіти зумовлена такими чинниками:

- лекція в окремих випадках є основним джерелом наукової, навчальної інформації у зв'язку з відсутністю необхідних підручників і посібників;
- викладач повідомляє сучасну наукову інформацію, результати останніх досліджень, що не знайшли висвітлення у підручниках і посібниках;
- у змісті лекції викладач має змогу використати результати власних спостережень, досліджень;
- існують різноманітні наукові концепції, підходи до трактування сутності явищ, понять, що можуть бути доступно і стисло висвітлені викладачем;
- деякі факти, теорії, концепції неоднозначно, суперечливо або складно обґрунтовуються в науковій літературі і потребують дохідливого пояснення лектором;
- під час лекції викладач має змогу здійснювати вплив на формування ціннісних орієнтацій студентів, розкривати у змісті не

лише наукові поняття, положення, але й світоглядні, моральні, етичні ідеї та норми.

Позитивні сторони лекції будуть підсилені за умови, якщо викладач:

- взаємодіє, спілкується зі студентами як рівноправними партнерами, суб'єктами спільної навчально-пізнавальної діяльності;
- стимулює активність студентів, розвиток їхнього критичного, творчого мислення шляхом постановки проблемних питань, залучення їх до дискусії, діалогу, висловлювання власних міркувань;
- регулює увагу студентів, спонукає їх до слідування за власною думкою;
- не критикує судження слухачів, а лише здійснює відгук на їхні міркування, спирається на них під час викладу змісту;
- висловлює власні точки зору, виявляє своє захоплення відповідною темою, галуззю науки;
- постійно здійснює зворотній зв'язок, слідує за динамікою емоцій студентів, перевіряє рівень розуміння, осмислення ними навчальної інформації.

Вимоги до проведення лекції:

- створення психологічно-комфортної атмосфери взаємодії зі студентами, атмосфери співробітництва та спільного міркування;
- дотримання лектором педагогічного такту, вияв уважного, позитивного ставлення до студентів;
- науковість та інформативність викладання, застосування сучасних наукових підходів;
- доказовість, аргументованість викладу основних положень; логічність, послідовність, системність висвітлення змісту навчальної інформації;
- доступність, ясність, чіткість пояснення, інтерпретації наукових положень;
- включення у зміст актуальних соціальних, моральних проблем, інформації, значущої для професійної діяльності, особистісного розвитку студентів;
- активізації мислення студентів, опора на їхній життєвий досвід;
- емоційність викладу навчального матеріалу;

- застосування аудіовізуальних засобів, дидактичних матеріалів.

Зразок оформлення плану-конспекту лекції наведено у додатку Б.

Структура лекції.

Процес організації лекцій складається з трьох частин: вступна, основна, заключна.

У вступній частині викладач:

- встановлює контакт з аудиторією за рахунок доброзичливої міміки, відкритості до аудиторії, показу особистого позитивного психоемоційного стану і готовності до взаємодії;

- встановлює зв'язок із попереднім навчальним матеріалом і новою інформацією, визначає її місце у системі тем, розділів навчального курсу; повідомляє тему лекції, створює у студентів позитивну установку на її вивчення;

- визначає основні питання, що будуть розглядатися під час лекції; повідомляє і дає коротку характеристику основної рекомендованої літератури;

- привертає увагу студентів завдяки поєднанню різноманітних методичних прийомів.

Вступна частина не повинна займати багато часу (5-6 хв.). Головне завдання викладача на цьому етапі – залучення самих студентів до лекції, психологічна підготовка їх до сприйняття основного навчального матеріалу.

Основна частина лекції тісно поєднана з вступною. Перехід до неї іноді є непомітним для студентів. Для організації активного сприймання ними нової навчальної інформації викладач може: поставити питання, на яке немає готової відповіді, але яке загострює увагу; запросити студентів до повідомлення своїх міркувань щодо конкретних відомостей; зробити екскурс в історію розвитку явищ, понять, що розглядаються на лекції; шляхом методу мозкової атаки стимулювати студентів до обміну ідеями щодо визначеної викладачем проблеми.

Основна частина лекції є найбільш відповідальною і тривалішою. В цій частині викладач висвітлює зазначені на початку лекції питання, обґрунтовує необхідні теоретичні положення. Відповідно до сутності кожного питання викладач обирає доцільні методи, прийоми у єдності з необхідною формою викладу.

Протягом основної частини викладач:

- у процесі організації сприймання студентів спрямовує розвиток їхніх уявлень на виокремлення суттєвих ознак явища, поняття;
- постійно дбає про адекватне розуміння слухачами навчальної інформації шляхом пояснення, інтерпретації суттєвих ознак явища, розгляду їх у різних виявах, для цього застосовує різноманітні варіанти поєднання методів, прийомів формування розумових дій студентів (аналізу, синтезу, індукції, дедукції, аналогії, порівняння, розрізнення, узагальнення тощо);
- постійно контролює рівень розуміння, осмислення студентами навчального матеріалу шляхом візуального контакту з аудиторією, постановки питань: "Ваша думка?", "А чому...?", "Що краще...?";
- у процесі висвітлення кожного питання розмірковує разом зі студентами про його об'єктивну і суб'єктивну значущість, зв'язок з професійною і практичною діяльністю; слідує за логікою власного викладу, обґрунтуванням положень, міркування, мовлення;
- застосовує різні методи логічної побудови змісту навчальної інформації, забезпечує системність, послідовність, наступність у висвітленні;
- кожне положення аргументує; стимулює участь студентів в оволодінні знаннями, залучає їх до обговорення теоретичних положень, актуалізації власного життєвого досвіду;
- постійно підтримує психологічно-комфортну атмосферу під час лекції, контакт зі студентами: уникає жорсткого контролю, проте підтримує порядок;
- відгукується на висловлення студентів, їхні питання;
- показує розуміння внутрішнього стану студентів;
- спостерігає за усіма змінами в аудиторії, зауважує тільки ті моменти, які негативно впливають на увагу, активність, емоції, поведінку студентів;
- підтримує і розвиває інтерес студентів до навчального матеріалу, позитивну мотивацію процесу пізнання, пошуку.

Заключна частина лекції є не менш важливою. Невдале закінчення лекції здатне погасити позитивні враження, емоції

студентів, отримані студентами протягом лекції. Студенти втрачають увагу, починають вести розмови, а виснаження викладача може викликати втрату ним контролю над слухачами або самоконтролю. Тому викладач іноді закінчує лекцію без загальної оцінки, висновків щодо обговореної навчальної інформації, виокремлення провідних ідей, знань. Лекцію необхідно завершити на такому ж оптимістичному рівні, із такою ж енергією, як і на початку.

У заключній частині викладач:

- здійснює логічні, лаконічні висновки про основні поняття, положення, що розглядалися;
- визначає характер обговорення та аналізу висвітлених ідей на цьому занятті, прагне не завантажувати студентів великим обсягом інформації;
- надає студентам можливість висловитися щодо змісту лекції, поставити питання;
- коротко повідомляє питання, що будуть розглядатися у наступній лекції у взаємозв'язку з висвітленими, створює позитивні очікування щодо наступної зустрічі;
- дякує студентам за увагу.

Підготовка викладача до проведення лекції

Підготовка лекції – це складна, відповідальна діяльність викладача, що потребує значної концентрації зусиль і вияву майстерності. Цей процес вимагає тривалого часу і передбачає не тільки написання тексту лекції, але й психологічну підготовку педагога до її проведення; глибоке осмислення мети лекції, сутності головних положень, ідей; "внутрішнє переживання" її змісту; вироблення педагогом власних переконань у його значущості, впевненості у своїх знаннях; оволодіння майстерністю виступу і взаємодії з аудиторією.

Процес підготовки лекції складається з етапів:

- визначення теми, її місця в навчальному курсі, зв'язку з попередніми і наступними темами; коротке, чітке формування теми;
- постановка та осмислення мети лекції як очікуваних результатів, яких бажає досягнути лектор (формування понять, знань, оволодіння принципами, методами виконання дій тощо);
- виокремлення основних питань, головної ідеї лекції, осмислення задуму лекції;

- опрацювання необхідної науково-теоретичної літератури, навчально-методичних посібників, сучасних наукових досліджень;
- визначення обсягу навчальної інформації, зокрема обсягу матеріалу з кожного питання, відбір доцільної і важливої наукової і навчальної інформації;
- складання плану лекції;
- уявлення конкретної студентської аудиторії, для якої готується лекція, характерних особливостей студентів відповідного курсу, усвідомлення специфіки їхнього фаху, своєрідності поведінки під час лекції, кількості людей в аудиторії;
- структурування змісту навчальної інформації за питаннями, дотримання логіки, послідовності, системності, продумування питань для дискусії, діалогу, аргументів для доказу тверджень, прикладів з практичної діяльності із урахуванням фаху і специфіки студентської аудиторії, відбір доцільних методів, прийомів;
- проговорення, осмислення змісту навчальної інформації з різних точок зору, усвідомлення власного розуміння навчального матеріалу;
- підбір і підготовка наочного матеріалу;
- написання повного тексту лекції із використанням чітких визначень і формулювань;
- усне проголошення змісту лекції або окремих фрагментів; вироблення, коректування стилю ораторського виступу і взаємодії зі студентами.

Методика проведення лекції

Майстерність організації лекції формується у процесі набуття викладачем педагогічного досвіду. Однак деякі поради у цьому напрямі допоможуть студентам уникнути суттєвих помилок і досягнути успіху в початкових спробах.

Сумлінна, відповідальна підготовка лекції – умова успішного, ефективного її проведення. Текст лекції доцільно не вивчити, а глибоко осмислити, компетентно оволодіти основними положеннями, ідеями.

Читання лекції за конспектом є шкідливим як для викладача, так і для студента. У такому випадку він неспроможний налагодити і підтримувати контакт з аудиторією, здійснювати виховний, емоційний вплив на студентів, отримувати зворотний зв'язок від них і вносити корективи в процес організації лекції. Звертатися до

конспекту необхідно для дотримання структури лекції, формулювання теоретичних визначень, положень, а також посилання на джерела інформації тощо. Важливо застосовувати цікаві факти, нові підходи, концепції, що не набули поширення в науковій літературі.

За обмежений час лекції неможливо розкрити повний об'єм науково-навчального матеріалу з конкретної теми і це не є завданням викладача. Його мета під час лекції – спрямувати увагу студентів на провідні ідеї, положення, сформувані у них наукові поняття, судження, скерувати їх у напрямі вироблення власних поглядів, концепцій.

Перевантаження змісту лекції науковими термінами, фактами, категоріями розпоршує увагу слухачів, швидко втомлює їх і зумовлює здійснювати записи у конспекті автоматично. Значна кількість нової інформації ускладнює розуміння студентами сутності явищ, положень, знижує позитивну мотивацію навчання. Недостатня інформативність лекції також небезпечна: викликає сум, нудьгу у студентів, спонукає займатися сторонніми справами.

Без інтересу студентів до змісту навчального матеріалу лекція втрачає ефективність. Для формування позитивного ставлення необхідно:

- розглядати проблеми, актуальні для фахової діяльності студентів;
- висвітлювати положення, ідеї, що сприяють самопізнанню, самовдосконаленню студентів;
- застосовувати парадоксальні факти, виявляти невідповідності у теорії і практиці;
- знаходити зв'язок між змістом і життєвим досвідом студентів;
- виявляти в явищах, теоретичних постулатах ті сторони, які дивують, вражають студентів;
- застосовувати історичні аспекти наукових знань;
- розглядати наукові концепції, теорії через призму сучасних досліджень, особистого бачення проблеми;
- переконувати у важливості конкретних наукових знань, виявляти їхню світоглядну, моральну цінність;
- застосовувати гумор у процесі викладу.

Необдумані питання для дискусій, діалогу зі студентами, стимулювання їхньої активності можуть бути педагогічно

недоцільними. Постановка цих питань, насамперед, потрібна для залучення студентів до співпраці з викладачем з метою розгляду, висвітлення наукових положень. Деякі питання необхідно ставити студентам для перевірки рівня розуміння ними навчального матеріалу, вияву їхніх життєвих уявлень, очікувань. Варто використовувати імпровізацію під час лекції. Важливим для педагога є не тільки що сказати, але й як сказати. Емоційність викладу залежить саме від культури мовлення. Воно повинно бути образним (наявність метафор, порівнянь, синонімів тощо), літературним, позбавленим побутових слів.

Через інтонацію викладач може виокремлювати важливі положення, думку, яку хоче донести студентам. Одну і ту ж саму думку іноді варто проговорити різними словами, застосувати відмінні структури речень. Дикція педагога повинна бути виразною, чіткою, зрозумілою. Говорити доцільно голосно, періодично змінюючи його тембр для концентрації уваги студентів, виокремлення необхідних ідей, показу педагогом власного ставлення до змісту, його емоцій, коли це необхідно.

Повільний темп викладу застосовується для запису студентами інформації, її осмислення, акцентування викладачем уваги на суттєві ознаки явищ, значущі положення. Ефективність лекції значною мірою залежить від емоційного стану викладача, психічної готовності до її проведення. Незалежно від настрою педагог приходить в аудиторію привітним, орієнтованим на працю. Створення позитивної установки на ефективне проведення лекції є важливим засобом успіху.

Майстерність лектора визначається його вмінням виявляти педагогічний такт, повагу до студентів, толерантність. Педагог не має права виявляти гнів, бурхливе роздратування, вдаватися до криків. Проте він повинен бути щирим перед студентами, здійснювати контроль за дисципліною під час лекції. Він може виявити своє обурення, але оцінюючи не особистість студента, а конкретну ситуацію.

Педагог не стане авторитетним для студентів, якщо він ігнорує їхню поведінку, дисципліну під час лекції. Не можна бути байдужим до студентів, які не працюють в аудиторії, займаються іншими справами, розмовляють тощо. Таких студентів доцільно ненав'язливо залучати до участі в обговоренні питань, повідомлення

власних міркувань, не давати їм можливості бути відсутнім під час лекції. Важливо пам'ятати, що сучасний студент прагне спілкуватися з таким педагогом, який володіє культурою поведінки, поважає студентів, є відкритим до їхніх думок. Водночас він повинен бути справжнім вченим, розумним співбесідником, компетентним фахівцем, впевненим у своїх силах, вимогливим до себе і до студентів.

Орієнтовна схема аналізу лекції

1. Зміст лекції: науковість, відповідність сучасному рівню розвитку науки. Ідейна спрямованість – відбір змісту матеріалу, що викладається, висвітлення його з певних філософських позицій, визначення головних ідей світосприймального характеру, питання методології науки, зіставлення різноманітних концепцій. Активізація мислення, висунення проблемних питань, показ суперечностей упродовж лекції, ознайомлення з історією наукового пошуку, визначення проблем для значущості матеріалу та його застосування в майбутній спеціальності – професійна спрямованість. Наявність матеріалу, якого немає в підручниках. Пояснення найбільш складних питань. Наявність завдань для самостійного відпрацювання матеріалу, зв'язків із попередніми лекціями, розділами курсу, внутрішньопродметних та міжпредметних зв'язків.

2. Методика читання лекцій: чітка структура лекції, логіка викладу, повідомлення літератури до теми або до всього курсу. Доступність, аргументованість. Виокремлення головного у матеріалі та висновках. Використання деяких прийомів закріплення – повторення, запитання на перевірку розуміння, засвоєння, підведення підсумків. Використання ТЗН (у разі необхідності), застосування лектором опорних матеріалів (текст, конспект, відсутність опорних записів тощо).

3. Керівництво роботою студентів: Допомога у веденні записів (зміна темпу: уповільнений темп за умов важливості виділення матеріалу), використання прийомів підтримки уваги – цікаві приклади, риторичні запитання, жарти і т. ін. Спонування до запитань з боку студентів.

4. Особистість лектора: Знання предмету. Емоційність, голос, дикція. Якість, чіткість, забарвленість, грамотність мовлення.

Зовнішній вигляд. Уміння триматися перед аудиторією. Уміння бачити та відчувати аудиторію, встановлювати з нею контакт.

5. *Результати лекції*: інформаційна цінність лекції. Виховний вплив. Досягнення дидактичних цілей.

3.5. Методичні вказівки щодо підготовки і проведення семінарських занять

Семінарські заняття є ефективною формою організації навчальних занять, з якими органічно поєднуються лекції. Семінар (від лат. "seminarium" - "розсадник", переносно - "школа") - це особлива форма навчальних практичних занять, яка полягає у самостійному вивченні студентами за завданнями викладача окремих питань і тем лекційного курсу з наступним оформленням навчального матеріалу у вигляді рефератів, доповідей, повідомлень тощо.

Основними дидактичними цілями їх проведення є:

- забезпечити педагогічні умови для поглиблення і закріплення знань студентів з основ курсу, набутих під час лекцій та у процесі вивчення навчальної інформації, що виноситься на самостійне опрацювання;
- залучення студентів до колективного творчого обговорення найбільш складних питань навчального курсу, активізація самостійного вивчення наукової та методичної літератури, формування навичок самоосвіти;
- оволодіння методами аналізу фактів, явищ і проблем, що розглядаються, та формування умінь і навичок до здійснення різних видів майбутньої професійної діяльності.

Семінарські заняття виконують такі основні функції: навчальну (поглиблення, конкретизацію, систематизацію знань, засвоєних під час лекційних занять та у процесі самостійної підготовки до семінару); розвиваючу (розвиток логічного мислення студентів, набуття ними умінь працювати з різними літературними джерелами, формування умінь і навичок аналізу фактів, проблем тощо); виховну (патріотичне виховання, виховання економічної, екологічної культури і мислення, прищеплення інтересу до вивчення конкретної дисципліни та до фаху, формування потреби здорового способу життя тощо);

діагностично-корегувальну (контроль за якістю засвоєння студентами навчального матеріалу, виявлення прогалин у його засвоєнні та їх подолання) та ін. До семінарських занять висуваються загальнодидактичні вимоги: науковість, доступність, єдність форми і змісту, забезпечення зворотного зв'язку, проблемність та ін.

У методиці проведення семінарських занять є певні особливості, зумовлені логікою викладання конкретної дисципліни: необхідно забезпечити високий рівень мотивації; дотримання принципу професійної спрямованості та здійснення різнорівневих міжпредметних зв'язків з іншими дисциплінами, практичним навчанням забезпечує формування єдиної системи знань, умінь та навичок студентів. В процесі проведення семінарського заняття необхідно забезпечувати єдність теоретичного і дослідницько-експериментального пізнання.

Семінарські заняття мають поєднуватися з лекційними, практичними і лабораторними заняттями та самостійною роботою студентів. Відмінним особливостями семінару є:

- активна участь самих студентів у з'ясуванні сутності проблем, питань, що були винесені на розгляд;
- надання студентам можливості висловлюватися під час розгляду питань, будувати свої міркування;
- навчальна мета семінару вимагає, щоб студенти були добре підготовлені до заняття; якщо ж студенти не підготовлені до заняття, то воно перетворюється у фронтальну бесіду (викладач задає питання, студенти відповідають на них). Існує декілька різновидів семінарських занять, які відрізняються як за змістом, так і за формою організації роботи.

У процесі проходження практики під час викладання тої чи іншої дисципліни рекомендується використовувати різні види семінарських занять. Семінар-бесіда: найпростіша форма семінару, побудована на основі евристичної бесіди (студенти дають відповіді на запитання, що мають проблемний характер і вимагають творчого, продуктивного мислення, як-от: “Чому...?”. “Як Ви вважаєте...?”, “Чим можна пояснити... ?” тощо); Наукові семінари: проводяться у формі наукових конференцій;

на них студенти виступають з доповідями, у яких висвітлюють результати виконаної ними науково-пошукової роботи.

Семинар з використанням ігрових ситуацій: студенти, які незгодні з деякими положеннями, висвітленими у доповідях експертів, виступають у ролі опонентів; веде конференцію студентголовуючий, який надає слово усім учасникам гри, підводить підсумки після кожної доповіді, організовує обговорення тощо). Різновидом рольових ігор є прес-конференції (студент, який виконує роль прес-секретаря веде конференцію; студенти ставлять запитання експертам з проблем, що винесені на розгляд семінару). Міжпредметні семінари проводяться одним або різними викладачами; на них обговорюється навчальна інформація, яка є предметом вивчення декількох дисциплін.

Методика підготовки і проведення семінарських занять передбачає:

- повідомлення студентам теми, плану семінарського заняття та рекомендованої літератури (найкраще подати студентам інструктивну карту проведення семінарського заняття);
- опрацювання та осмислення теоретичного матеріалу відповідної теми відповідно до плану семінарського заняття та рекомендованої літератури;
- підготовку до обговорення питань інформаційного блоку у формі діалогу, дискусії, тощо (за планом заняття);
- підготовку, проведення навчальних занять, на яких використовуються традиційні форми організації навчання (за вибором студента-практиканта), їх аналіз;
- підготовку та проведення навчальних занять, на яких використовуються інноваційні форми організації навчання (за вибором студента-практиканта);
- написання рефератів (з метою відпрацювання пропущених лекційних чи семінарських занять);
- виконання завдань науково-пошукової роботи (написання рефератів за тематикою проблемного характеру, розробку доповідей виступу, підготовку тестів тощо).

Алгоритм підготовки до семінарського заняття.

Алгоритм підготовки до семінарського заняття передбачає:

- аналіз теми заняття, його дидактичних завдань і основними проблемами, які винесені на обговорення; опрацювання рекомендованої навчальної, наукової та методичної літератури;
- формулювання власної думки з кожного питання і обґрунтування своїх міркувань;
- запис запитань, які виникли під час підготовки до проведення семінарського заняття, консультація з викладачем-методистом;
- складання розгорнутого плану-конспекту проведення семінарського заняття, визначення його етапів, структурних елементів, методів, прийомів та засобів навчання, що забезпечують навчально-пізнавальну діяльність студентів.

Основні критерії оцінювання якості семінарського заняття.

- Цілеспрямованість - висунення проблеми, намагання поєднати теоретичний матеріал з його практичним використанням у майбутній професійній діяльності.
- Планування - виокремлення головних питань, пов'язаних з профільюючими дисциплінами, наявність новинок у списку літератури, тощо.
- Організація семінару - уміння починати та підтримувати дискусію, конструктивний аналіз усіх відповідей студентів, наповненість навчального часу обговоренням проблем, поведінка самого викладача.
- Стиль проведення семінару - поживавлений, з постановкою гострих питань, з дискусією або млявий, який не викликає інтересу.
- Ставлення викладача до студентів - поважне, урівноважене, в міру вимогливе чи байдуже.
- Ставлення студентів до викладача - поважне чи байдуже, критичне.
- Управління групою - викладач швидко встановлює контакт з учасниками семінару, впевнено та вільно тримається, взаємодія з групою носить педагогічно доцільний характер та

охоплює всіх студентів чи, навпаки, робить багато зауважень, розмовляє на підвищених тонах, спирається в роботі на декількох студентів, а інші залишаються пасивними.

- Коментарі та висновки викладача - кваліфіковані, доказові, переконливі, чи, навпаки, некваліфіковані, неістотні, не містять у собі теоретичних зауважень.

Викладач повинен звернути увагу студентів на необхідність глибокого ознайомлення з проблематикою семінару, неприпустимість механічного переписування матеріалу з одного-двох джерел, використання чужих конспектів чи плагіату. Викладач повинен бути взірцем для студентів у підготовці до семінару.

3.6. Методичні вказівки щодо організації та проведення практичних робіт

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички практичного застосування їх через індивідуальне виконання студентами відповідно сформульованих завдань. Практичні заняття, незалежно від їх конкретних особливостей, значною мірою забезпечують відпрацювання умінь та навичок прийняття практичних рішень у реальних умовах виробництва, що мають в основі теоретичний фундамент.

Методика проведення практичного заняття. Проводять практичне заняття переважно у такій послідовності: вступне слово викладача, пояснення незрозумілих студентам питань, запланована практична частина, завершальне слово викладача.

Для кожного заняття надзвичайно важливою є вступна частина. Чим вона динамічніше, тим швидше студенти налаштуються на сприйняття нової дисципліни і будуть готові до творчої роботи. Важливе нагадування основних вимог, правил на занятті, оголошення завдання на наступне заняття з короткою аргументацією.

Викладач нагадує студентам мету і завдання заняття, визначає форми роботи на занятті, час на проведення окремих видів роботи, тобто надає заняттю конструктивно прагматичного

характеру, зацікавлює аудиторію. Іноді практичні заняття починають з короткого узагальнення найголовніших науково-теоретичних положень, які повинні слугувати висхідним моментом в роботі студентів. Найчастіше це робить викладач, оскільки визначити найважливіше, точно сформулювати науково-теоретичні положення або охарактеризувати методи роботи студенту не завжди вдається. Однак деколи таке узагальнення доручають робити студентам, заздалегідь попередивши їх про це.

Після узагальнення викладач повинен дати відповіді на окремі теоретичні запитання, які виникли в студентів у процесі підготовки до заняття. Важливо, щоб цей процес не затягнувся. Викладач у такому разі може також запропонувати студентам звернутися до підручника, навчального посібника, перенести пояснення на консультацію. Дії викладача залежать від складності питання, наявності літератури. Після висвітлення теорії переходять до власне практичного заняття.

Враховуючи, що на підведення підсумків заняття потрібно 3–5 хвилин, викладач може заздалегідь спланувати час на розгляд кожного питання, проблемних завдань, вправ, ситуацій, тобто дотримуватися регламенту, що дисциплінує студентів, привчає до економії часу. Важливе значення в процесі практичних робіт мають індивідуальний підхід і продуктивне педагогічне спілкування.

3.7. Методичні вказівки до організації та проведення лабораторно-практичних робіт

Лабораторне заняття - це форма навчального заняття, на якому студент під керівництвом викладача особисто проводить натурні або імітаційні експерименти чи досліди з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень певної навчальної дисципліни, набуває практичних навичок роботи з лабораторним устаткуванням, обладнанням, обчислювальною технікою, вимірювальною апаратурою, знайомиться з методикою експериментальних досліджень у конкретній предметній галузі.

Лабораторні заняття проводяться у спеціально обладнаних навчальних лабораторіях з використанням устаткування, пристосованого до умов навчального процесу (лабораторні прилади, макети, установки тощо). Лабораторне заняття включає проведення поточного контролю підготовленості студентів до виконання конкретної лабораторної роботи, виконання завдань теми заняття, оформлення індивідуального звіту з виконаної роботи та його захист перед викладачем. У методичних рекомендаціях до лабораторних занять необхідно вказати: мету роботи, хід роботи; правила організації робочого місця студента; правила техніки безпеки, санітарії та гігієни; рекомендації до виконання завдань, які дозволять перевірити рівень засвоєння теоретичного матеріалу та вміння застосовувати знання на практиці, навчитися користуватися певним обладнанням чи обчислювальною технікою; а також рекомендації щодо оформлення звіту з виконаної роботи та вимоги до його захисту перед викладачем.

Зміст лабораторного заняття повинен бути тісно пов'язаний з лекційним курсом. Не можна допускати дублювання на старших курсах раніше виконаних лабораторних робіт. Необхідно повною мірою використовувати під час лабораторних занять зі спеціальних дисциплін навички і знання, отримані студентами під час виконання лабораторних робіт із загальнонаукових і спеціальних дисциплін на молодших курсах.

Лабораторні заняття повинні розвивати ініціативу і самостійність студентів, робота яких повинна здійснюватись під наглядом викладачів. Підготовка до лабораторного заняття здійснюється в кілька етапів: попередня підготовка, початок роботи, її виконання, складання звіту і оцінювання роботи викладачем. Попередня підготовка до роботи в лабораторії здійснюється у відведений для самостійної роботи час. Готуючись до неї, студент передусім повинен усвідомити її мету, засвоїти теоретичний матеріал, домогтися чіткого уявлення про фізичні та інші процеси, покладені в основу роботи приладів чи установок.

Успіх лабораторного заняття у вищій школі залежить не тільки від матеріального його забезпечення, а й від організації та методики його проведення. Проведення заняття передбачає такі етапи: попередній контроль підготовленості студентів до виконання конкретної лабораторної роботи; виконання конкретних завдань відповідно до запропонованої тематики: оформлення індивідуального звіту; оцінювання викладачем результатів роботи студентів.

Лабораторні роботи можуть виконуватися студентами індивідуально або колективно.

Основні критерії оцінювання якості лабораторнопрактичних занять.

- Цілеспрямованість - здатність поєднати теоретичний матеріал з його практичним використанням у майбутній професійній діяльності.

- Планування - виокремлення головних завдань, підготовка матеріально-технічного забезпечення та обладнання, хронометраж часу.

- Організація заняття - уміння підтримувати дисципліну, розподіляти завдання серед студентів, використовувати індивідуальні та групові форми роботи.

- Стиль проведення заняття – темп роботи, взаємодія студентів з викладачем та між собою.

- Ставлення викладача до студентів - поважне, урівноважене, в міру вимогливе.

- Ставлення студентів до викладача - поважне чи байдуже, критичне.

- Управління групою - викладач швидко встановлює контакт з учасниками заняття, впевнено та вільно тримається, взаємодія з групою носить педагогічно доцільний характер та охоплює всіх студентів.

- Коментарі та висновки викладача - кваліфіковані, доказові, переконливі.

4. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Наприкінці практики студенти подають такі звітні документи:

- Щоденник практики із відповідними відмітками про виконання завдань практики (*Додаток Б*).

- Письмовий звіт, де розкривається зміст виконаної роботи.

Звіт повинен мати титульний аркуш (*Додаток А*) та змістову частину.

Змістова частина складається з розділів:

1. Вступ, де зазначається мета та завдання практики;

2. Зміст

2.1 Науково-дослідна складова.

2.2. Навчально-педагогічна складова

2.3. Висновки про проходження практики з пропозиціями щодо посилення ефективності практики.

2.4. Список використаних джерел.

2.5. Додатки (зразки зібраних документів, таблиці, схеми).

Змістова частина повинна містити відомості про результати виконання студентами усіх розділів програми практики. Мають бути стисло та конкретно описані роботи, виконані під час практики.

Звіт має бути оформлений на аркушах стандартного формату з наскрізною нумерацією з обов'язковим врахуванням стандартів, обсягом 15-20 сторінок тексту. Звіт з практики перевіряється та затверджується її керівником практики, доповнюється відгуком і повертається студенту для підготовки до захисту. Письмовий звіт разом з іншими документами (щоденником) студент подає на рецензування керівнику практики від кафедри

Звіт з практики захищається студентами у комісії у складі не менше 3 осіб, призначеній завідувачем кафедрою. Комісію очолює завідувач кафедри. Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість. Під час захисту звіту студент має охарактеризувати особисто виконану роботу на базі практики. Після захисту звіт зберігається на кафедрі. При оцінці підсумків роботи студента-практиканта комісія бере до уваги зміст звіту, хід його захисту та відгук керівника.

Оцінка звіту проходження практики здійснюється за наступними критеріями:

Оцінка 90-100 А (відмінно) – представлений звіт за структурою, обсягом і змістом відповідає вимогам програми практики, що свідчить про те, що здобувач повністю виконав програму практики та індивідуальне завдання. У щоденнику здобувача-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «відмінно». Основні положення звіту та висновки глибоко обґрунтовані, логічні. Додатки є логічними та доцільними. Висока старанність у виконанні, бездоганне оформлення.

Оцінка 85-89 В (дуже добре) – звіт за структурою, обсягом і змістом відповідає вимогам, що свідчить виконання програми практики та індивідуального завдання у повному обсязі. Щоденник практики добре оформлений, хоча й викликає незначні зауваження, та містить необхідні відомості про виконання робочого плану. Основні положення звіту достатньо обґрунтовані, незначне порушення послідовності чи логіки викладу. Додатки є переважно логічними та доцільними. Достатня старанність у виконанні, добре зовнішнє оформлення. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «добре».

Оцінка 75-84 С (добре) – завдання практики виконано, але неповно, в ході виконання завдань, зокрема реалізації індивідуального завдання, допускалися незначні помилки. Виявлено вміння розробляти та реалізовувати управлінські рішення, але ці рішення мали шаблонний характер. Звітна документація оформлена згідно вимог. У щоденнику здобувача-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, підписи керівника від бази та університету завірені печаткою. Достатня старанність у виконанні, добре зовнішнє оформлення. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «добре».

Оцінка 65-74 D (задовільно) – звіт відповідає вимогам програми практики, але має неточності за структурою і змістом, помилки або суттєві недоліки щодо викладу результатів практики. Щоденник практики оформлений з урахуванням основних вимог та містить відомості про часткове виконання робочого плану. Основні положення звіту недостатньо обґрунтовані та викладені з порушенням послідовності. Посередня старанність у виконанні, зовнішнє оформлення задовільне. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази – «задовільно».

Оцінка 60-64 E (достатньо) – завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Звітна документація недооформлена або оформлена з помилками. Щоденник не вірно оформлено. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази – «задовільно».

Оцінка 35-59 FX (недостатньо з можливістю повторного складання) – звіт переважно відповідає вимогам програми практики, але має значні неточності за структурою і змістом. Основні положення звіту недостатньо обґрунтовані з порушенням послідовності. Щоденник практики оформлений зі значними порушеннями основних вимог та не містить достовірні відомості про виконання робочого плану. Оформлення звіту не відповідає встановленим вимогам, містить багато помилок (у тому числі граматичних). Додатки до звіту не узгоджуються із змістом самого звіту, є зайвими або відсутні. Самоаналіз проведеної практики відсутній, висновки відсутні або не відповідають викладеному в робочому плані практики матеріалу.

Оцінка 0-34 F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом) – завдання невиконані. Звітна документація оформлена з помилками. Відсутній щоденник, характеристика-відгук.

Додаток А. Приклад титульного листа звіту практики

Луцький національний технічний університет
Факультет архітектури, будівництва та дизайну
Кафедра архітектури та дизайну

**ЗВІТ
З НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

Здобувача вищої освіти групи _____
спеціальності _____

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Шкала ЄКТС _____
Члени комісії _____

Луцьк – 20 ____

Додаток Б. Приклад заповнення календарного плану щоденника практики

Календарний графік проходження практики

№ з/п	Назви робіт	Тижні проходження						Відмітки про виконання
		1	2	3	4	5	6	
1	Збір матеріалів для презентації	√						Виконано
2	Оформлення презентації для лекції	√						Виконано
3	Проведення лекції "Штучний інтелект у медицині"		√					Виконано
4	Аналіз манів та робочих програм		√					Виконано
5	Написання розпису 1		√					Виконано
6	Збір інформаційного матеріалу до розпису 2			√				Виконано
7	Збір літератури для розпису 1	√						Виконано
8	Написання розпису 2			√				Виконано
9	Оформлення та редактування реферату про електрику				√			Виконано
10	Підготовка звіту				√			Виконано
11	Пошук інформаційного матеріалу					√		Виконано
12	Оформлення списку використаної літератури					√		Виконано

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України № 1556–VII «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37–38;
2. Закон України від 05.09.2017 р. «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 10.06.2025).
3. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені Наказом Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2016 р. № 10 600 (зі змінами) URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osvitii-nauki-ukrayini/metodichni-rekomendaciyi-vo> (дата звернення: 10.06.2025).
4. Національна рамка кваліфікацій. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p> (дата звернення: 10.06.2025).
5. Національний Класифікатор професій ДК 003:2010 URL: <http://dovidnyk.in.ua/directories/profesii> (дата звернення: 10.06.2025).
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.15 року № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF> (дата звернення: 10.06.2025).
7. Спіцин Є.С. Методика організації науково-дослідної роботи студентів у вищому закладі освіти. Київ, 2013.

Науково-педагогічна практика: методичні вказівки до практики для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої програми «Дизайн» галузі знань – В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» спеціальності – В2 «Дизайн» спеціалізації В2.01 «Графічний дизайн» денної та заочної форм навчання / уклад. Ю.С. Бондарчук – Луцьк: ЛНТУ, 2025 – 38 с.

Комп’ютерний набір
Редактор

Ю.С. Бондарчук
Ю.С. Бондарчук

Підп. до друку «__»_____2025 р. Формат А4. Папір офс.
Гарн. Таймс. Ум. друк. арк. _____. Обл.-вид. арк. ____
Тираж ____ прим.

Інформаційно-видавничий відділ
Луцького національного технічного університету
43018, м. Луцьк, вул. Львівська, 75
Друк – ІВВ ЛНТУ